

ผู้สูงอายุ

ชีวิตสดใส พร้อมใจออกกำลังกาย

การเคลื่อนไหวข้อต่อ

การออกกำลังกายเพื่อป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุ

กายภาพบำบัดกับอาการปวดเข่า

ด้วยความปรารถนาดี

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง

17

เดินขึ้น-ลงบันได

หลักการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายทำครั้งละ 45 นาที 3 ครั้งต่อสัปดาห์
ทำซ้ำ ๆ ตลอดการเคลื่อนไหว ทำออกกำลังกายสามารถแบ่งทำได้
ไม่จำเป็นต้องทำพร้อมกันทั้งหมด และจำนวนครั้ง
ขึ้นอยู่กับความสามารถและตามคำแนะนำของนักกายภาพบำบัด

มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะกายภาพบำบัด

ข้อควรระวังในการออกกำลังกาย

1

เก้าอี้ อุปกรณ์ที่จับต้องมีความมั่นคง เพื่อป้องกันการพลัดตก หกล้ม

2

ยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ก่อนและหลังการออกกำลังกาย เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากการออกกำลังกาย

3

ไม่ลืมหายใจขณะออกกำลังกาย

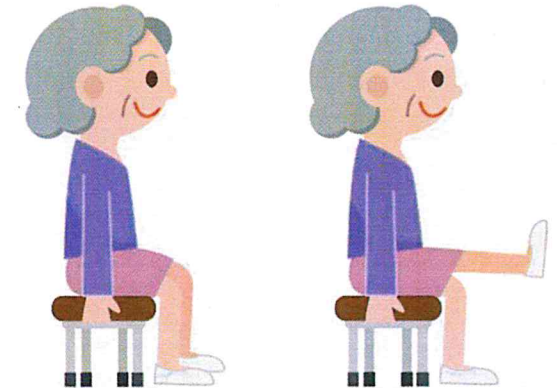
4

หยุด!! ออกกำลังกายทันที หากมีอาการปวดเพิ่มขึ้น
เวียนศีรษะ แน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะกายภาพบำบัด

การออกกำลังกายเพื่อ ป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุ

กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู

โรงพยาบาลสิเกา จังหวัดตรัง

Otago Exercise เป็นการออกกำลังกายที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุได้ถึง 35-40 % ประกอบด้วย 17 ท่าออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อข้อขาและการทรงตัว ซึ่งปรับระดับความยากขึ้นโดย

ระดับที่ 1 ง่าย

จับด้วยมือ 2 ข้าง

ระดับที่ 2 ปานกลาง

จับด้วยมือข้างใดข้างหนึ่ง

ระดับที่ 3 ยาก

ปล่อยมือ

1 ตะขาไปด้านหน้า เข้าเหยียดตรง 10 ครั้ง

2 งอขาไปด้านหลัง 10 ครั้ง

3 กางขาไปด้านข้าง 10 ครั้ง

4 เหยียดส้นเท้าขึ้น 20 ครั้ง

มหาวิทยาลัยมหิดล

9 เดินไปด้านข้าง 10 ก้าว

10 ยืนต่อเท้าข้างไว้ 10 วินาที

11 เดินต่อเท้า 10 ก้าว

12 ยืนขาเดียวค้างไว้ 10 วินาที

มหาวิทยาลัยมหิดล

5 กระดกปลายเท้าขึ้น 20 ครั้ง

6 งอขาโดยเข้าไม่เลยปลายเท้า แล้วเหยียดตัวขึ้น 10 ครั้ง

7 เดินถอยหลัง 10 ก้าว

8 เดินเป็นรูปปลาแปด 10 รอบ

ควบคุมใจเบ้าฟ้า

มหาวิทยาลัยมหิดล

13 เดินด้วยส้นเท้า 10 ก้าว

14 เดินด้วยนิ้วเท้า 10 ก้าว

15 เดินต่อเท้าถอยหลัง 10 ก้าว

16 นั่งแล้วลุกขึ้นยืน 10 ครั้ง

มหาวิทยาลัยมหิดล

วงจรของปัญหาปวดเข่า

ปัญหาปวดเข่าที่พบบ่อย

1. ข้อแพลง หรือเอ็นฉีกขาด

มักเกิดอุบัติเหตุจากการเล่นกีฬา ทกล้ม หรือ ได้รับแรงกระแทกที่รุนแรง

การรักษา ประคบด้วยความเย็น ประมาณ 15 นาที ใน 2-3 วันแรก กินยาแก้ปวด เมื่อทุเลาปวด ค่อยๆ เริ่มออกกำลังกาย

2. ข้อเข่าเสื่อม

มักพบในหญิงวัยกลางคน แรกๆจะมีอาการปวดเวลาขึ้น-ลงบันได หรือเดินระยะทางไกลๆ ต่อมาเดินระยะใกล้ก็ปวด บางครั้งเวลาเดินมีเสียงดังในข้อเข่า

การรักษา ประคบด้วยความร้อน 15-20 นาที กินยาแก้ปวดเมื่อปวดมากๆ ต้องบริหารข้อเข่าให้กล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น และลดน้ำหนักในรายที่อ้วน

ประโยชน์ของการออกกำลังกาย

1. เพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ
2. เพิ่มความแข็งแรง ความทนทานของกล้ามเนื้อ รอบข้อเข่า
3. เพิ่มมุมการเคลื่อนไหวข้อเข่า และป้องกันภาวะข้อเข่าติด
4. ช่วยลดความรุนแรงของอาการปวดเข่าได้

ข้อควรปฏิบัติ

1. เริ่มจากท่าง่าย แล้วพัฒนาไปสู่ท่ายากขึ้น
2. ทำหลังทุเลาปวด หากมีอาการปวดขณะบริหาร ควรหยุดทำนั้นก่อน
3. ทำสม่ำเสมอทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30-50 ครั้ง
4. ผู้ที่ไม่เคยปวดเข่า ทำได้ทุกท่า โดยเน้นท่าที่มีแรงต้าน

ท่าทางที่ควรหลีกเลี่ยง

1. ทำนั่งคุกเข่า
2. ทำนั่งพับเพียบ
3. ทำนั่งขัดสมาธิ
4. ทำนั่งยองๆ

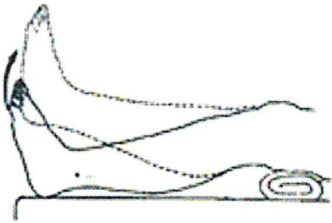

การออกกำลังกายในผู้ป่วยปวดเข่า

1. ทำออกกำลังกายกระชับข้อเข่า

ท่าตั้งต้น นอนหงาย หมอนรองบริเวณใต้เข่าข้างที่จะออกกำลังกาย

วิธีทำ เกร็งเข่า กดเข่าติดหมอนให้มากที่สุด กระดกข้อเท้าขึ้น ค้างไว้ นับ 1-10 จากนั้นผ่อนขากลับเข้าสู่ท่าตั้งต้น ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ สลับทำทั้งสองข้าง

2. ทำออกกำลังกายกล้ามเนื้อต้นขาด้านหลัง

ท่าตั้งต้น นอนคว่ำ

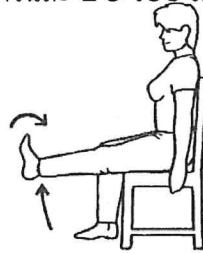
วิธีทำ งอเข่าขึ้น แล้วค่อยๆเหยียดเข่าออก อย่าให้ขากระแทกพื้น สามารถเพิ่มความยากโดยการใช้ถุงทรายถ่วงน้ำหนักบริเวณข้อเท้า ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ

3. ทำออกกำลังกายกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า

ท่าตั้งต้น นั่งบนเก้าอี้หลังตรง วางเท้าบนพื้น

วิธีทำ เหยียดเข่าตรง กระดกข้อเท้าขึ้น ค้างไว้ นับ 1-10 จากนั้นผ่อนขากลับสู่ท่าตั้งต้น ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ สลับทำทั้งสองข้าง

4. ทำออกกำลังกายกล้ามเนื้อรอบข้อเท้า

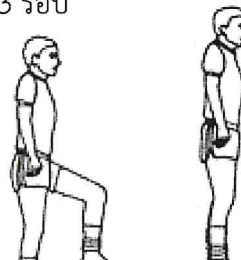
ท่าตั้งต้น นั่งบนเก้าอี้หลังตรงวางเท้าบนพื้น

วิธีทำ เหยียดเข่าตรง กระดกข้อเท้าขึ้น-ลง สลับกัน ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ

5. ทำออกกำลังกายกล้ามเนื้อขา

ท่าตั้งต้น ยืนห่างจากขั้นต่างระดับเล็กน้อย

วิธีทำ ก้าวขึ้น-ลง สลับกันบนขั้นต่างระดับ ควรมีราวยึดเกาะเพื่อป้องกันการล้ม ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ

6. ทำออกกำลังกายกล้ามเนื้อต้นขาและกล้ามเนื้อรอบข้อเข่า

ท่าตั้งต้น ยืนตรงจับเก้าอี้ หรือพิงผนังให้หลังตรง

วิธีทำ ย่อเข่าลง ค้างไว้ นับ 1-10 จากนั้นผ่อนขากลับสู่ท่าตั้งต้น ทำ 10-20 ครั้ง/รอบ ทำวันละ 2-3 รอบ

กายภาพบำบัด
กับอาการปวดเข่า

วัตถุประสงค์

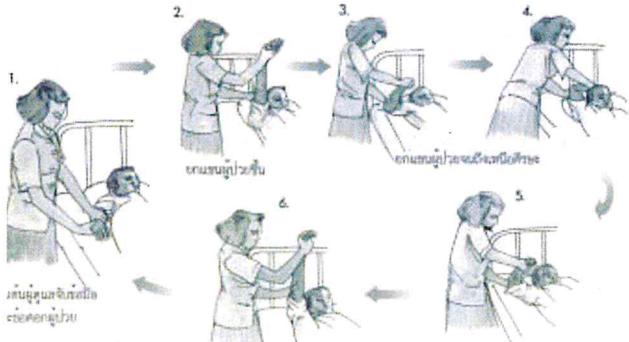
1. ป้องกันการหดสั้นของกล้ามเนื้อและการยึดติดของข้อต่อ
2. ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต (ในส่วนที่เคลื่อนไหว)
3. ลดอาการเจ็บปวดจากการไม่ได้เคลื่อนไหวร่างกายเป็นเวลานานได้
4. เพื่อเพิ่มหรือคงช่วงการเคลื่อนไหวที่เป็นปกติไว้

ข้อควรปฏิบัติการเคลื่อนไหวข้อ

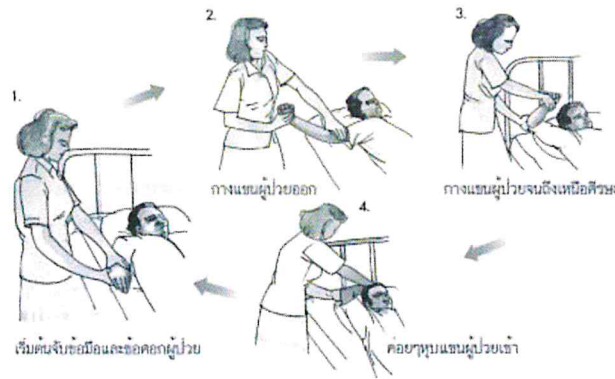
1. การเคลื่อนไหวข้อให้ผู้ป่วยควรทำซ้ำๆ
2. ควรทำการเคลื่อนไหวให้สุดองศาของการเคลื่อนไหวที่ปกติ หากมีการหดรั้งควรดึงยืดกล้ามเนื้อจนสุดช่วงการเคลื่อนไหว และรู้สึกตึง ค้างไว้ประมาณ 10 วินาที
3. ทำในแต่ละท่าซ้ำๆ ทำละ 10-20 ครั้ง วันละ 2 รอบ
4. ไม่ควรทำการเคลื่อนไหวหลังจากรับประทานอาหารอิ่มใหม่ๆ หรือในขณะที่ผู้ป่วยมีไข้
5. ขณะทำการเคลื่อนไหวข้อ ถ้าผู้ป่วยปวด หรือพบปัญหาอย่างอื่นตามมา ควรหยุดและปรึกษาแพทย์หรือนักกายภาพบำบัด
6. ห้ามทำในกรณีที่สงสัยว่ามีข้อเคลื่อน หรือกระดูกหักในส่วนนั้นๆ

การบริหารส่วนแขน

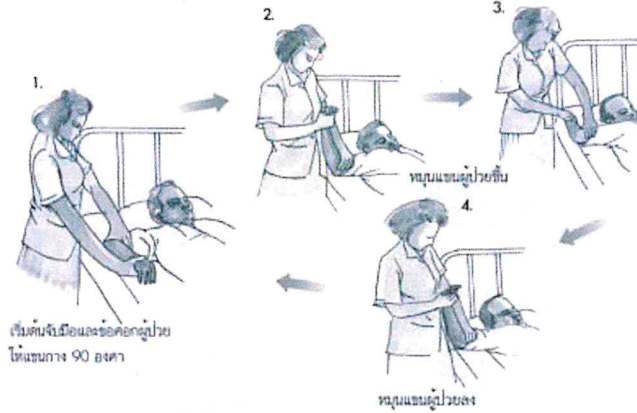
1. การยกแขนขึ้นลง

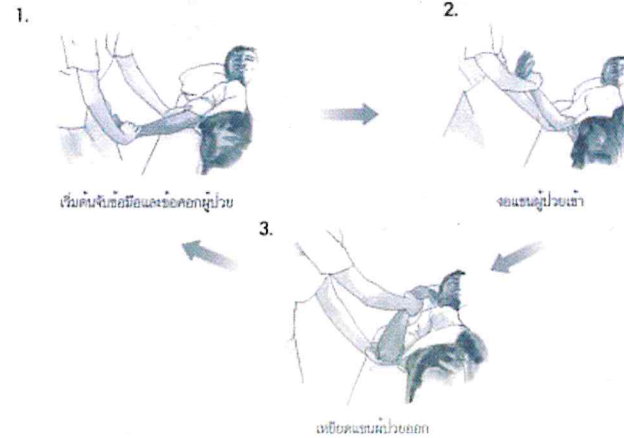
2. การกางแขนออก และหุบแขนเข้า

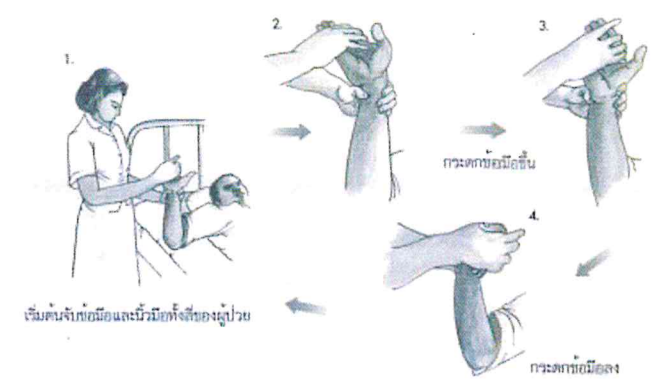
3. การหมุนข้อไหล่เข้า และออก

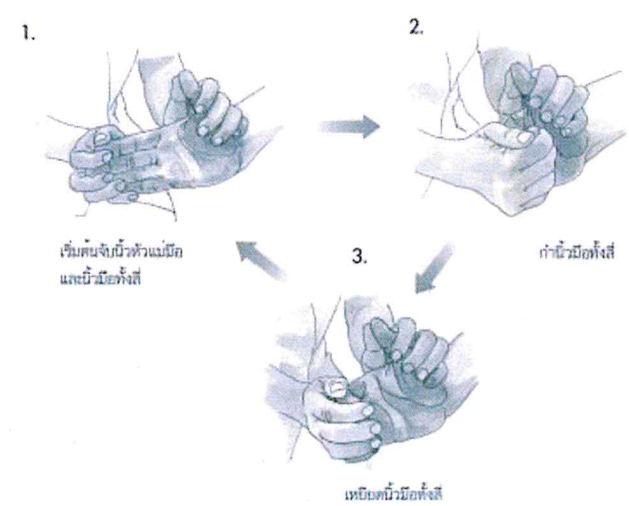
4. การงอข้อศอกเข้า และเหยียดออก

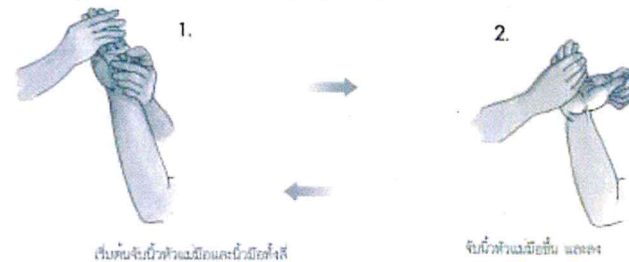
5. การกระดกข้อมือขึ้น และลง

6. การกำนิ้วมือเข้า และเหยียดนิ้วมือออก

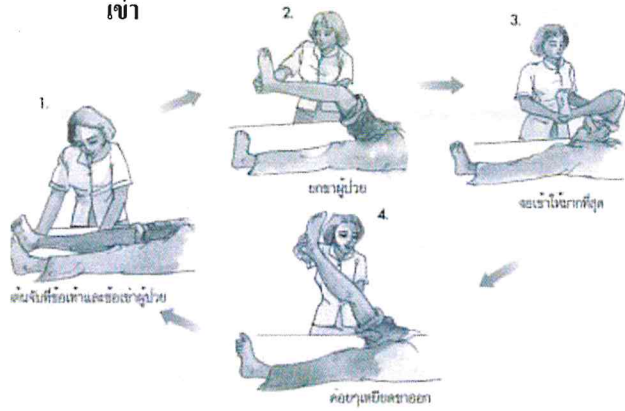

7. การกระดกนิ้วโป้งขึ้น และลง

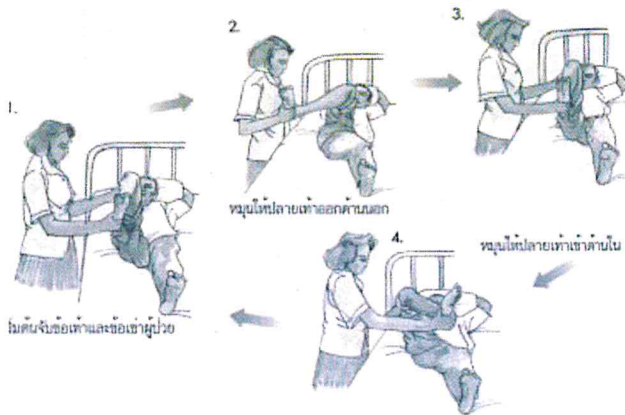

การบริหารส่วนขา

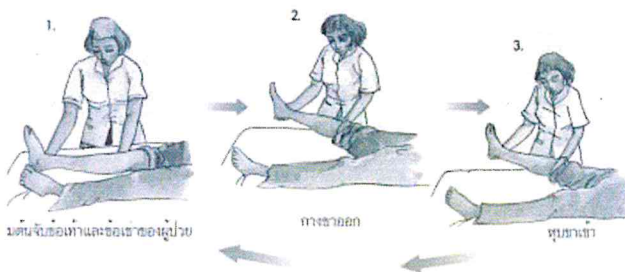
1. การงอขาเข้า และเหยียดขาออกของข้อสะโพก และข้อเข่า

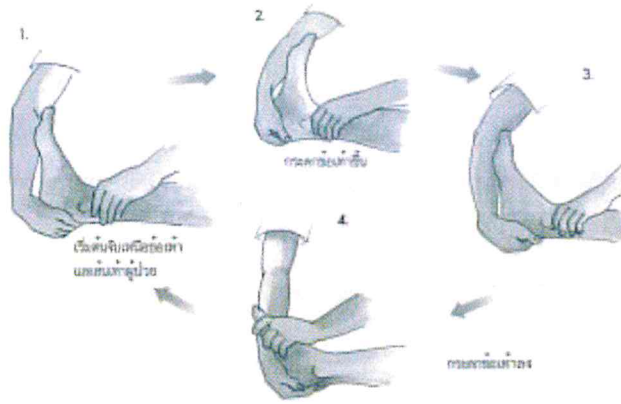
2. การหมุนข้อสะโพกเข้า และหมุนข้อสะโพกออก

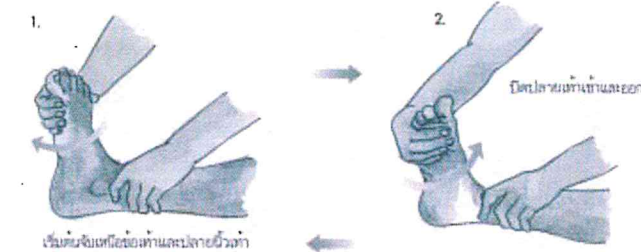
3. การกางขาออก และหุบขาเข้าของข้อสะโพก

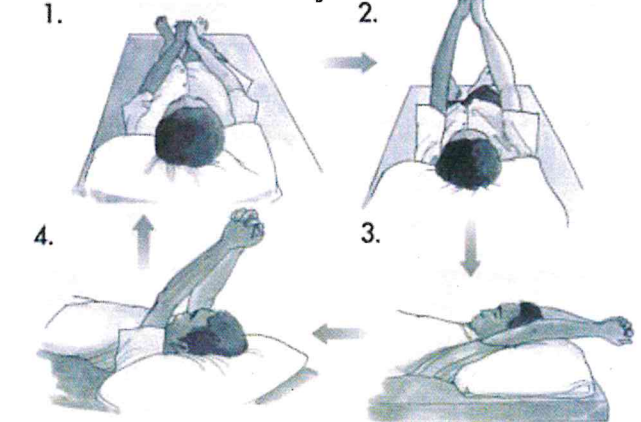
4. การกระดกข้อเท้าขึ้น และลง

5. การหมุนปลายเท้าผู้ป่วยเข้า และออก

การเคลื่อนไหวข้อไหล่ด้วยตัวผู้ป่วยเอง

นอนหงาย ประสานมือข้างที่ติดกับข้างที่อ่อนแรง โดยให้นิ้วหัวแม่มือของข้างที่อ่อนแรงอยู่บนข้างที่ดี ยกแขนขึ้นและลง ทำประมาณ 5-10 ครั้ง วันละ 1-2 รอบ

การบริหาร การเคลื่อนไหว ข้อต่อ

กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลสิเกา
อำเภอลีเกา จังหวัดตรัง

การบริหารการเคลื่อนไหวข้อ หมายถึง การเคลื่อนไหวข้อต่อให้แก่ผู้อื่นภายในช่วงการเคลื่อนไหวปกติ มักใช้ในกรณีที่ผู้ป่วยมีการจำกัดการเคลื่อนไหวของข้อต่อ หรือไม่สามารถทำได้เอง * การเคลื่อนไหวข้อต่อไม่สามารถทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น แต่จะช่วยป้องกันการหดสั้นของกล้ามเนื้อ *

เอกสารอ้างอิง

- สำนักพัฒนาวิชาการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2547. แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทาง